

Gillaren

medlemsblad för Stockholms Spelmansgille

hösten 2010

Stockholms Spelmansgille 2010

Nämnden

styresman: Martin Lindén
stf styresman: Magnus Carlegrim
medelsförvaltare: Magnus Carlegrim
skrivare: Fredrik Bruno
stf skrivare: Kaj Nenning
ledamot: Helen Grid

Övriga funktionärer

ersättare i nämnden: Ulf Elf
ersättare i nämnden: Vappu Hämeenaho
spelfogde: Allan Westin
stf spelfogde: Olle Moberg
notfogde: Allan Westin
arkivarie: Olle Moberg
granskningsman: Stig Jacobsson
granskningsman: Kaj Jarlevik
ersättare granskningsman: Stefan Lindén
redaktör för SSGs medlemsblad Gillaren: Ulf Elf
ansvarig för SSGs hemsida: Helena Rudander
valberedning: Margaret Lindgren och Börje Starborg
instrumentförsäkringsansvarig: Ulf Elf

RÄTTELSE

Margaret Lindgren stavar sitt förnamn precis just så, och inte som det tyvärr stavades i förra Gillaren.

Medlemsavgift

Enskild medlem betalar 200 kronor.
Familj betalar 250 kronor.
Betalningsmottagare: Stockholms Spelmansgille.
Postgiro: 56312-2.
Ange vid betalning att beloppet avser medlemsavgift för året 2010, samt namn på den/de betalning avser.

Instrumentförsäkring

Information om försäkringen finns på SSGs webbplats:
<http://hem.passagen.se/ssg>
Försäkringshandläggare SSG: Ulf Elf.
Kontakt se redaktionsruta nedan.

Sigvard Nordström

Sigvard Nordström har avlidit (1917- 2010)
Sigvard Nordström var mångårig hedersmedlem i
Stockholms Spelmansgille

Stockholms Spelmansgille SSG
SSG c/o Martin Lindén
Arbottnavägen 7
12260 Enskede
tel: 070-6413964
postgiro: 56312-2
e-post: martin@lib.kth.se
webbplats: <http://hem.passagen.se/ssg>

Gillaren (medlemsblad för SSG)
ansvarig utgivare: Martin Lindén
redaktör: Ulf Elf
redaktion: SSG c/o Elf
Eliegatan 4 17273 Sundbyberg
tel: 08-299967
e-post: ulfelf@live.se
webbplats: <http://hem.passagen.se/ssg>

Detta är Gillaren nr 3/2010 årg. 31. Nr 1/2011 utkommer under senare delen av december månad 2010.

Omslagsbild: Stockholms Spelmansgille Bollnästorget Skansen

Bild: Ulf Elf

Tryck: EO grafiska (pappersupplaga, svart/vit).

Stockholms Spelmansgille hösten 2010

ONSDAGSGRUPPEN onsdagar kl 18.00-21.00 Riddarsporren Frejgatan 61 A

september 1, 15

oktober 6, 20

november 3, 17

december 1, 15

GILLESTUGA SPELMANSTRÄFF söndagar kl 13.00-16.00 Jakobsbergs Gård södra flygeln, Bredäng
samling Onsdagsgruppen kl 11.30, övriga spelmän kl 12.20

september 26

oktober 31

november 28

Onsdagsgruppen, låtar

september

Schottis fr Anundsjö GD (J41)

Bjers-Niklas vals, Gotland G (J11)

Ydrepolketten, Östergötland D (J44)

Fanteladda, finnskogspols Norge D

Vad jag har lovat, polska, Grödinge C

Stenselepolskan, Västerbotten Gm

oktober

Låt till far, Rättvik Dm (J8)

Källarvalvet, polska, Östergötland G (och D?) (J45)

Halling fr Dalsland A (J9)

Orrskutt, polska, Norrbo Hälsingland D

Engelska fr Nätraby Blekinge D (SL313)

Födelsedagsvals till Mona, av Benny Andersson G

november

Bertils polkett, Ångermanland G (J42)

Slängpolska eft Byss-Kalle, Uppland G (J33)

Malungslek nr 1 eft Erkgårds Matts Dm (PB723)

Laggar Anders polska, Boda Dalarna D (PB267)

Folkärnavalsen av Kaj Nenning G

Lantzens julpolska, Sörmland Dm

december

Glötelåten, polska, Härjedalen D (J20)

Vals från Backen, Ås Jämtland Gm (J19)

Polska eft Petter Dufva, Småland D (J28)

Stenhuggarengelska, Bohuslän G (BB10)

Böl Olle-låten, schottis, Malung HmD (PB713)

Trettondedagsmarschen av Hjort Anders A (G203)

G SSGs låtsamling

J Jubileumslåtar 2007

SL Svenska Låtar

PB Paul Bäckström: Låtar från Dalarna

BB ljusblå folkdansbok

allspelslåtar

september

Horgalåten Am

Klövsjö brudmarsch D

D-durpolskan, Boda D (PB259)

Tillbergs polkett C

oktober

Orevalsen G (G106)

Lanna-Villes schottis, Norrbotten Dm

Delsbo brudmarsch C (G35)

Drucken-Karls-leken, Älvdalen D (PB1036)

november

Schottis eft Styfberg, Uppland G (J33)

Spel-Gulles polska, Medelpad Dm (G44)

Brudmarsch av Rönqvist, Jämtland G (G207)

Julottan, polska, södra Dalarna G

Beställning av noter:

Kontakta spelfogde Allan Westin tel 08-381042

När jag får säsongens programkort i handen och tittar på allsplsrepertoaren för träffarna, så kommer jag att tänka på min far, när han satt vid radioapparaten på 30-talet och lyssnade på låtprogrammen. Allmogelåtar kallades det ofta på den tiden. Det var en stående programpunkt och det var sannerligen inga småpojkar som spelade. Här kan nämnas några exempel nämnas: Hjort Anders Olsson, Jon Erik Öst förstås, Johnny Schönning och Nils Alderling, Thore Zetterström på nyckelharpa, Sven Kjellström, Olof Andersson och Sven E. Svensson. Ja, det fanns många flera. Ibland kunde det bli nästan bara mollpolskor, och det tyckte Far blev litet dystert. Han hade lärt sig enkla, ljusa låtar från Roslagen av sin far och av två farbröder och hade blåst glada trudeluttar på esskornett i en mässingssextett. En repris kunde gå i moll, men sen fick det vara nog. "Finalen i dur", som den glade Evert skaldade. Alltså sade Far som så - för sig själv, för han var en mästare i att prata för sig själv - "Fy fan va myck gamla fula låtar de finns ---

Nej, men så tittar jag närmare på det program som de idoga och jäktade, men mycket ambitiösa spelledarna satt ihop, och då kan jag inte alls förstå, hur jag kunde få sådana tankar. Det är ju en massa fina låtar. Och förresten har jag lärt mig på kurser och av föreläsande vetenskapsmän, att det egentligen är de fula låtarna som är verkligt kulturellt värdefulla. Om det är någon låt som jag tyckt riktigt in i h. . . , ja som jag gillat riktigt bra, så har den blivit avfördad som en slagdänga eller åtminstone sjömansvals.

Men det här skulle inte bli något slags personligt vittnesbörd egentligen utan ett allvarligt syftande kåseri om några låtar och spelmän från höstens programavsnitt

"Vikommer till det sen, Karlsson", sa madam Flod. Men det var i södra skärgårn, och där har jag knappast varit. Utom en gång när jag var full och steg på fel Waxholmsbåt en lördagseftermiddag. Det var till och med fel kajplats. Jag klev på Drottning Viktoria - ja det var inte fråga om majestätsbrott - och hamnade på Muskö i stället. Men änglarna vakar över barn och fyllerister. Min far hade en kusin som var gift med handlarn på Muskö. Men de bodde tusan så långt från ångbåtsbryggan. Det här var långt, långt före tunnelns och örlogsvarvets tid. Men lanthandlare var fint folk på den tiden och räknades till överklassen, faktiskt. Jag vill minnas

att Fars kusin var en smula avmätt - men korrekt - mot mig, när vi träffades på en begravning ett par år senare.

Hur i Herrans namn kan man komma så tätt från ämnet. Låtar och spelmän var det ju frågan om. Ja, så vitt jag kan se har programmakarna inte fått med en enda roslagslåt. Förresten finns det inte så många roslagsspelmän som man känner till namnet på. Och egentligen inga låtar efter dem heller. Låtarna från bruken i nordöstra Uppland var i alla fall kända och mycket uppskattade i Roslagen. Kilboms vals och Österbypolskan, polketterna från Harg och Lövstabruk osv.

I Vettershaga i Länna socken fanns det två kända spelmän, Pell Persa och dennes son Pell Pers Jan. När Pell Pers Jan tjänade dräng på Svartnö lite längre norrut över inomskärsfjärdarna så träffade han den unge violonisten Hugo Alfvén, då välbeställd hovkapellist. Hugo Alfvén fick lära sig några låtar av Pell Pers Jan. En av dem blev det världsberömda polkatemat i Midsommarvaka. En annan återfinns som "Johansson, rör på påkarna. . ."

Gåsvikarn, Anders Andersson från Gåsvik uppe vid Väddö var sin tids mest kände spelman i Roslagen. Han dog för omkring 100 år sedan. Fiol och klarinett var hans instrument, och det lär ska finnas låtar efter honom - flera än den kända Gåsvikarns vals. Jag frågade en gång den fine spelmannen och instrumentbyggaren Fridolf Jansson på Singö, varför dom unga pojkar där uppe inte spelade Gåsvikarns låtar.

- Ja, dom tycker visst att de är för enkla, blev svaret.

Så kan det kanske vara. Valser och polketter, polskor och andra danslåtar från Roslagen kan tyckas ganska enkla och ibland rätt troskyldiga. Men det är sväng och taktglädje i dem, bestämd och påträngande dansrytm. Jag tänkte nog som så, nu när det inte är fullt med polka och schottis längre, att ingen spelman behöver längre gömma undan sin favoritschottis som en brudmarsch eller skänklåt. Då skulle vi kanske våga oss på att lätta upp Gillets repertoar med sådana låtar. Jag har flera på förslag, och inte bara roslagslåtar, även om jag tycker särskilt om dem. Heders roslagsspelmän ! Alltifrån Gulamåla-Viten, Marsätrarn, Johan Edlund i Harg och Ceylon och Henry till mina förfäder.

Tore Sander

Stockholms Spelmansgilles HEDERSPRIS 2009

har tilldelats dej

Olle Forsberg

*för att du under 10 år med liv och lust
har arrangerat spelmansstämman i Wira Bruk.
Du har därigenom levandegjort den fina
spelmanstraditionen vid Bruket.*

*Du har svarat för de ljudtekniska resurserna
och andra praktiska arrangemang.
Din omsorg och gemytlighet lockar allt fler musiker och
lyssnarskaror till Wira denna speciella sommardag.*

*Solen är din, den har lyst från klarblå himmel i alla år.
På kvällen leder du allsången och då känner var och en
att de hamnat i Roslagens famn alldeles på riktigt*

*Under året i övrigt är du en tillgång både vid bröllop
och i sorg. Med ditt bälgspel i skolor och äldreboenden
du sprider livskraft.*

Olle, du är en stor spelman och stor människa!

FÖR STOCKHOLMS SPELMANSGILLE / DECEMBER 2009

Lennart Olsson
Ordförande

Olle Akberg
Spelledare

Åke Jansson
Spelman

Stockholms Spelmansgilles hederspris tilldelades Olle Forsberg för att han med liv och lust arrangerat spelmansstämman i Wira Bruk. Åke Jansson förärade honom dessutom ett tillhörande pris i form av en graverad praktfull skål.

Jag, en spelman

Som 10-åring fick jag låna en fiol av en farbror som byggde och spelade litet. Det var under depressionen på 30-talet. Han hade AK-arbete (nödhjälpsarbete) så han bodde hos oss. Han lärde mig de första grunderna. Med den utbildningen reste jag ut i världen. Jag föddes 1923 i Aronsjö Kullanna Vilhelmina. Vid 5 års ålder flyttade vi till Kyrktåsjö i n.v Ångermanland.

Mitt första kapell var fyra stycken grabbar. Dragspel, fiol, trummor (egentillverkade) och litet sång. Vi uppträdde på hembygdsföreningens olika arrangemang.

Sjutton år gammal fann jag för gott att lämna min hembygd. Hamnade vid Ållonö säteri Östra Stenby utanför Norrköping.

Trädgårdsarbetare. Suget efter fiol fanns. En annons i tidningen från Smålands Musikvaruhus löd: Fiol, stråke och låda 75 kr. 40 kr i månadslön och 5 kr för betalning. Det var hårda bud, men jag beställde min första fiol. En kall vinterdag 1941 åkte jag cykel till stationen och hämtade den, 8 km i 12-gradig kyla. Burr.

Nyfiken och rörd skulle jag prova den, men kylan hade gjort sitt. Vid uppstämningen sprack den upp i botten. Återsände den. Fick vänta

till våren innan jag fick den tillbaka.

Nu började mitt spelmansliv. Jag övade och traggade. Utan undervisning. En tidningsannons igen. En tysk violinist gav lektioner i Norrköping. Jag cyklade dit 2,8 km. och fick börja. 5 kr i frimärken. Det var hemskt. Hon hade enormt med noter. Klassisk musik. Hon berättade om sig själv och Tyskland. Två gånger orkade jag med. Sen slutade jag.

Nu var min anställning vid Ållnö slut och jag vände åter hem till Norrland. Jobbade med skogsarbete. Kronan. Bodde i timmerkojor. Där träffade jag en arbetare Fornander. Han blev intresserad av min fiol så han ville komma hem till mig och prova att spela på den. Han erbjöd mig att köpa min fiol. Men jag vägrade sälja den. Däremot kom jag i penningknipa 1951 när jag flyttade till Stockholm. Så jag sålde fiolen för att få respengar. Har sökt den efteråt men ej lyckats hitta den. Det var hårt. Men, men, så är det ibland. Under åren 1943 till 1951 provade jag många instrument. Kontrabas som jag spelade i olika grupper. Gitarr, banjo, munspel. Men när jag fick min fiol av frun på min 40-årsdag 1963 har det blivit mitt huvudinstrument.

Reste till Stockholm. Där köpte jag en bra orkestergitarr. Men min fru, som är kulla, hade sett att jag jämt skulle fingra på olika fioler när jag var i Dalarna. En arbetskamrat till henne hade en fiol som hon köpte och gav mig. Den var byggd 1962 i Krylbo. En gång gick greppbrädet loss. Åkte till Krylbo och fick den lagad av tillverkaren.

Nu började mitt spelmansliv på allvar. Kurser på ABF-Adolf Fredriks musikskola. Lärare var elever från Musikhögskolan. En jättefin tid. Folkmusik med är det. "Du ska börja spela" sa min lärarinna till mig. Gick med i SSG 1975. Insöp all kunskap av olika

spelmän. Hans Börtas, Gösta Bäckström. Åkte på spelmansstämmor. Blev bekant med otroligt skickliga spelmän. Gick veckoslutkurser med Pål Olle, Jonny Soling, Agenmark, Ole Hjort, Tore Härdelin mfl. Kom med en bra dragspelare som bodde granne med mig. Han spelade åt Järva Gilles dansare, och där blev jag med i många år. Dit kom en blyg man som höll sig lite i bakgrunden. Jag hörde att han var mästaren Hilding Myhr. Han kom att framstå som den störste i folkmusiken. Vi spelade tillsammans i minst 10 år. Han var en fin pedagog, och det var han som lärde mig det mesta. Vi möttes om dagarna vid Akalla gård där vi spelade in ett band. Det värdefullaste jag har idag.

Hilding Myhr

För övrigt är jag en av många. Inget bättre eller sämre. Alla har vi samma mål att spela så bra som vi bara kan.

Gunnar Sundkvist

Foto: privat

ÅRHUNDRADETS SPELMANSSTÄMMA

När inte solen stog som spön i backen så gjorde regnet det. Vid Stockholms Spelmansgilles framträdande i Kungsträdgården på torsdag förmiddag värmdes solen gott såväl spelmän som en dansande och lyssnande publik. Sensommarstämning i gröngräset framför scenen och dansbanan. Och Gillet på spelhumör med spelfogde Allan Westin som frejdig anförare och presentatör.

Senare samma dag spelade Gillet i stora hallen på Stockholms Centralstation. Mitt i vimlet med allt vad det innebär. Ett litet fåtal stannade och lyssnade. Det stora flertalet rusade förbi med tåg, tunnelbana, buss eller taxi i blicken. Till eller från någonting. Gillet gjorde vad som göras skulle för att kalmera stressade resenärer, men det hjälpte inte. Gillet svarade för ett hyfsat framträdande utan att imponera.

Påföljande lördag skulle Gillet spela på gården vid Hazeliushuset på Skansen. Skansens och Nordiska

museets grundare, Arthur Hazelius, föddes i Hazeliushuset, som då låg vid Surbrunnsgatan i Stockholm, och sedermera flyttades till Skansen. Således en anrik plats att spela på för Gillet. Utomhus. Meteorologerna spått regn. Och vådrets makter öste naturligtvis på som bara de kan. I all hast beslutades att flytta Gillets framträdande till övre rulltrappshallen. Ett utomordentligt val skulle det visa sig. Gott om plats för spelmännen och hugade dansare. En vidunderlig akustik och inomhus. Med spelfogde Allan Westin genomförde ett spelsuget spelmannslag en av sina bästa spelningar i modern tid. Med härlig spelglädje, säkerhet och vitalitet blev det en fröjdefull stund för regnvåta spelmän och dansare och åhörare.

Två programlagda framträdanden för Gillet på söndagen. Spel till dans på dansbanan vid Bollnästorget och på gräset vid Hazeliushuset. Dansbart och lyssnansvärt blev Gillets spelning på

Bollnästorget. Senare på dagen återbesök på Hazeliushuset. Ett habilt framträdande för Gillet på gröngräset till ett flertal förbipasserande och uppståndande flanörers hörbara uppskattning.

Sammanfattningsvis ett mycket lyckat deltagande i århundradets spelmannsstämman för Stockholms Spelmansgille. Musikaliskt helt utan anmärkning. Stor och varierad repertoar med inslag av sång.

Men det finns inte någonting som är så bra att det inte kan bli ännu bättre. Personligen saknar jag en kontrabas i spel till gammaldans. Men man kan ju inte få allt. Eller...?

Text: Uffe

Foto Gillet på gröngräset: Hillevi Kling
Foto Gillet på grågruset: Vappu Hämeenaho

NOTER ARKIV SPELMANSSTÄMMA SLUTLIGEN LÄNKAR

noter

Ruben Liljefors: Uppländsk Folkmusik

Rubric nothäfte/bok (1929) finns i SSG:s arkiv fint inbunden.

Finns även på Stockholms stadsbibliotek.

<http://www.uplandsspel.se/Uplandskfolkmusik.pdf>

arkiv

Musik, människor, miljöer.

Åtskilliga gillesmedlemmar finns bland SSFs spelmansbiografier, och en hel del låtar efter spelmän från Stockholmstrakten finns i arkivet.

Arkivmaterial läggs successivt ut på www.sormlandsmusikarkiv.se

spelmansstämma

21 augusti Tullinge Trädgårdstorp kl 13.00

28 augusti Haninge Tyresta-stämman Tyresta By kl 13.00

29 augusti Kungsängens hembygdsgrd kl 12.30

23 oktober Uppsala konsert & kongress Oktoberstämman kl 13.00

1 december Stockholm KTH lunchkonsert kl 12.10-12.50

slutligen

Saxat ur Dagens Nyheter som läst Blekinge Läns Tidning.

Till dem som välkomnar utedassens gradvisa försvinnande hör inte föreningen Gammeldassens Vänner.

länkar till nytta och nöje

Stockholms Spelmansgille SSG <http://hem.passagen.se/ssg>

SSGs medlemsblad Gillaren <http://hem.passagen.se/ssg>

Instrumentförsäkring SSG <http://hem.passagen.se/ssg>

Sveriges spelmäns riksförbund SSR www.spelmansforbund.org

Sörmlands musikarkiv www.sormlandsmusikarkiv.se

Gillaren bildarkiv <http://hem.passagen.se/gillaren> bilder från Århundradets Spelmansstämma
